

Већ десет година Сједињене Државе не могу да изађу из Авганистана. Чак и сада, када је на самиту НАТО у Чикагу, рекло би се, донета коначна одлука о повлачењу коалиционих трупа, Американци су оставили за себе могућност да се предомисле, склопивши споразум о стратешкој сарадњи са Кабулом, који им омогућава да очувају војно присуство на Средњем истоку и после 2014. године.

Немогућа мисија

Када је председник Обама дошао на власт, он је дуго размишљао о томе да ли да прихвати предлог генерала о знатном појачавању америчког војног контингента у Авганистану, и чак је поводом тога зарадио надимак „црнопути Хамлет“. Сложивши се, на крају, са гледиштем јастребова, који су уверавали да због одсуства свежих појачања Американци ризикују да буду заточени у „Хаосистану“, Обама је повећао број војника за 40 хиљада, понављајући искуство совјетског генсека Горбачова, који је послао нове одреде Црвене армије, који су били позвани да измене ситуацију. Ипак, после неколико година, био је принуђен да донесе одлуку о повлачењу трупа. „Ми смо поновили совјетско искуство и по још једном суштинском питању“ – примећује у новинама *The Boston Globe*, сенатор демократа Пол Керк. „Сједињене Државе подржавају непопуларну корумпирану владу, коју су сами довели на власт. Председника Хамида Карзаија нико у земљи не схвата озбиљно – говори се да је он ‚марионета окупатора‘, чак и у већем степену од совјетског штићеника Наџибулаха“.

Управо са тим непопуларним лидером, почетком маја, Барак Обама, током блиц-посете Кабулу, потписао је споразум о стратешкој сарадњи. Он је признао Авганистан за „главног савезника САД међу земљама које не улазе у састав НАТО“. Не Аустралију, не Јапан, већ баш Авганистан на челу са психички неуравнотеженим Карзаијем, који, по речима очевидаца, „чврсто седи на опијуму“. Американци обећавају, да ће сваке године издвајати четири милијарде долара за одржавање авганистанске армије, и мада планирају да сачувају у земљи значајан војнички контингент, он највероватније неће

бити довољан да би се „обуздали“ талибани.

Мисија међународних снага за подршку безбедности у Авганистану (ISAF) завршава се 2014. године, па ипак не може се говорити о било каквој стабилности у земљи. Није случајно да Русија и земље ОДКБ-а инсистирају на томе да повлачење коалиционих трупа може бити остварено само после извештаја о испуњењу мандата УН. Такве исте позиције придржавају се и Кинези.

„Москва сасвим разумно тврди“ – пише кинески лист The Global Times – „да је међународна заједница овластила западне земље да заведу ред иза Хиндукуша, па ипак оне нису умеле да изађу на крај са задатком који им је поверен. Зашто сада Вашингтон и европске престонице, чак и без консултовања са СБ УН, окончавају мисију“? Американци одговарају на то да они не обраћају пажњу на формалности. „САД су упале у Авганистан не зарад тога да би тамо изградиле одрживу земљу, то је немогућа мисија“ – говори се у истраживању аналитичког центра Stratfor – „њихов циљ се састојао у томе да се учврсте у региону који игра кључну улогу у њиховим геополитичким замислима. И сада, да би очували војно присуство у „евроазијском хартленду“, они су спремни чак и да ступе у преговоре са својим заклетим непријатељима из талибанског покрета.

Погодба са ђаволом?

У западним средствима информисања, „крвожедни бандити“ постепено се претварају у мирољубиве племенске старешине који бране паштунски кодекс части. Американци су избрисали многе талибане са црне листе терориста, дозволили су талибанском покрету да отвори главни штаб у Дохи, и према гласинама, чак су почели да нуде бившим супарницима министарска места у влади Карзаија. „Зар је могуће да је садашња администрација“ – пита коментатор Washington Post Чарлс Краутхамер – „спремна да склопи погодбу са ђаволом? Може ли Обама тако далеко отићи у свом цинизму“? Ипак, већина дипломата схвата да председник спроводи реалистичку политику, тежећи да поправи односе са тим снагама које ће поседовати реалну власт у држави. За сада, истина, Обама није успело да реализује своју замисао, и у марту ове године преговори са талибанима су прекинути. Талибански лидери су изјавили да су захтеви које су

поставиле САД неприхватљиви за исламски емират, док се Американци понашају на авганистанској земљи као прави „крсташи“. Ствар је у томе што су крајем фебруара у војној бази САД у Баграму, војници спалили низ религиозних књига, међу којима је било неколико примерака Курана. Потом се на интернету појавио видео снимак на којем су војници САД мокрили на лешеве талибана. Антизападне демонстације које су после тога избиле сурово су угушене, али сваку меру је превршио амерички војник који је убио 11. марта 16 мирољубивих становника, укључујући деветоро деце у мирном сеоцету у провинцији Кандахар.

Талибани су одлучили да продужавање преговора са окупаторима значи губитак поверења народа. И почели су традиционалну пролећну офанзиву. Спровели су серију дрских напада у Кабулу, Џалалабаду и Парту, стављајући до знања Америци да о било каквом примирју више не може да буде ни говора. Да ли је потребно то примирје талибанима? Па они и тако контролишу велики део Авганистана. Одлука о повлачењу коалиционих трупа само ће их осмелити. „Западу откуцавају сати“ – тврде они сада – „а ми имамо векове и немамо где да журимо“. Како је изјавио у интервјуу „Однако-у“ експерт Института за оријенталне студије РАН Борис Долгов, „Талибани су најбоље структурирана снага у Авганистану. Талибани имају најспособније одреде за борбу. Уз то, они предлажу свој план препорода Авганистана, обећавају да ће завести поредак, обновити инфраструктуру, изградити ефикасну исламску државу, у којој се поштују закони и норме шеријатског права“.

При томе, сами талибани тврде да не намеравају да понове искуство из прошлости, и ако им успе да поново освоје власт у земљи, радикалне кораке, попут уништавања статуа Буде, они више неће предузимати. Ипак, како примећује The Foreign Affairs, „ако се у одлучујућој етапи, регулисању ситуације у Авганистану, прикључе Саудијска Арабија и друге монархије Залива, које су узеле активног учешћа у формирању покрета талибана, тада ће бити успостављен исламски емират, а његов владар поново ће постати мула Омар“. На паштунском југу, тај лидер талибана, као и раније, сматра се за рахбара (врховног владара). И није изненађујуће, да је прошле године Хенри Кисинџер, који се у последње време ретко изјашњава, на питање – како отићи из Авганистана – дао лаконски одговор: „Треба се договорити са људима мула Омара“. Не са апстрактним талибанима, имајте у виду, већ са веома конкретним командантима из окружења тог истог једнооког муле, који је крио код себе Бин Ладена. На тај начин, говоре политиколози, понавља се традиционални сценарио англо-авганистанских ратова – желећи да сачувају образ, англосаксонци подижу на трон те лидере, ради чијег су свргавања почињали ратна дејства.

На прагу грађанског рата

По речима експерата, остаје вероватноћа да ће бити формирана коалициона влада, у којој ће доминирати талибани, а Хамид Карзаи, као представник паштунског етноса, сачувати за себе председничку фотељу.

У Кабулу је за преговоре са талибанима био створен Виши мировни савет, на чијем челу је био экс-председник Авганистана Бурханудин Рабани. Ипак, прошле јесени он је био убијен, и после извесног времена место председника савета допало је његовом сину, чије је ступање на дужност пропраћено серијом терористичких напада. „По свему судећи“ – изјавио је експерт „Однако-а“ за Авганистан Пјотр Гончаров – „са Рабани оца, талибани су своју мржњу пренели на сина. Код њих је иритацију изазвала и та чињеница, да је окружење Рабанија организовало широку коалицију опозиционих снага, која их по конфигурацији веома подсећа на Северну алијансу. Доиста, у недавно створени Национални фронт, ушли су представници три северне народности – Таџика, Узбека и Хазара. На челу коалиције су зет покојног Рабанија и брат легендарног „пацшерског лава“ Ахмеда Шах Масуда, убијеног 2001. године, Ахмед Зија Масуд, и узбечки „војни господар“ генерал Рашид Достум. У питању су познате фигуре, чије обједињавање у коалицију, формално усмерено против владе Карзаија, у ствари треба да постане предупређење за талибане, који маштају да освоје сву територију Авганистана, како се то десило 1996. године. По речима политиколога, сада је далеко вероватнија варијанта расцепа земље на паштунски Југ, који ће контролисати талибани, и таџичко-узбечки Север, који се налази под влашћу Северне алијансе. У ствари, без обзира на хвалисаве изјаве талибана о томе да представници покрета постепено преузимају иницијативу у северним провинцијама, то није сасвим тако. „Можда они имају своје људе у провинцији Кундуз“ – говори Пјотр Гончаров – „па сам лидер исламистичке партије Авганистана Гулбудин Хикматјар, пореклом је из те провинције. Ипак, подићи народ на Северу и спровести тамо, исто тако добро испланиране и организоване нападе, као на Југу, њима неће поћи за руком. И то много говори“.

Експерти уверавају да се у земљи следећи пут може разбуктати грађански рат, што би могло да постане за Американце изврстан повод да поново појачају свој војнички контингент иза Хиндукуша. Према споразуму о стратешком партнерству, који је ратификовао авганистански парламент апсолутном већином гласова (против споразума је иступио само један парламентарца), Вашингтон има право да сачува војно присуство у земљи и после 2014. године – званичног датума повлачења коалиционих трупа.

Карактеристично је да је споразум потписан на десет година, и да је предвиђена могућност његовог продужења за исти такав рок. Значи, може се закључити, да Американци не намеравају да оду из Авганистана. О томе говори и њихова хистерична реакција на одбијање Киргизије да продужи уговор о коришћењу војне базе Манас, која сада игра врло важну улогу у опскрби снага ISAF. Амбасадор САД у Русији Мајкл Мекфол, окривио је Москву за то, да је пре четири године „подмитила киргиске власти“ и принудила их да „избаце“ америчке војнике.

Није искључено да су у праву они експерти, који су окарактерисали изјаве о повлачењу трупа као блефирање, и сумњају да се Америка ни за шта неће одрећи знатних војних истурених положаја (на руском – форпостов, прим. Н.В.) недалеко од граница својих главних геополитичких супарника – Кине, Русије и Ирана. Постоје подаци да Сједињене Државе граде у Авганистану гигантске подземне војне базе са развијеном инфраструктуром. На пример, од Кандахара према југу, наводно се гради подземна база за четири хиљаде војних лица са две полетно-слетне стазе. „У провинцији Херат“ – тврди Гончаров – „као и раније биће коришћена бивша совјетска база Шинданд, у Хелманду – британска база Лашкаргах са најдужом узлетном стазом на свету“. Та два упоришта налазе се сасвим близу Ирана, и узимајући у обзир напетост у односима са Исламском Републиком Иран, она врло брзо могу устребати Вашингтону. Што се тиче Кандахара, Американци схватају да је тај немирни регион неопходно држати под контролом. Па баш авганистанска пословица гласи – ко влада Кандахаром, тај влада Авганистаном.

Ипак, положај САД у региону постаје све несигурнији. Авганистан, чак и за време Карзаија, активно флертује са својим суседима – Ираном и Пакистаном. Треба само погледати на фотографије таџичког самита у време персијског Навруза (древни персијски пролећни празник „Нове године“, који се обележава у Ирану, Авганистану, курдским регионима, и Централној Азији, прим. Н.В.). Авганистански председник на њима је у загрљају са Махмудом Ахмадинеџадом и Асифом Зардаријем. „Та три мускетара“ – примећује The Washington Times – „дају до знања Америци, да ће управо они од сада диктирати политику на Средњем истоку“. Флерт Карзаија са братским Ираном, одавно изазива осуде Беле куће. Ипак, у зближавању са Пакистаном још пре годину, Сједињене Државе нису виделе ништа ружно. Сада се све изменило. Односи су усијани до врхунца. Пакистанска војна лица не могу се помирити са нападима америчких беспилотних летилица на територију земље. На самиту НАТО Обама чак није ни споменуо Пакистан међу земљама које су дале свој допринос авганистанској кампањи, а у Исламабаду на 33 године затвора осуђен је доктор Шакил Африди који је помогао CIA да нађе лидера Ал Каиде Осаму Бин Ладена.

Превео са руског – Небојша Вуковић

Авганистанска замка

Пише: Александар Терентјев Млађи
субота, 20 октобар 2012 07:06

---

http://www.odnako.org/magazine/material/show_18959/